

Adroddiad Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi

Cyfarfod:	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Dyddiad:	15fed o Ebrill, 2021
Teitl:	Cyflawni Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid yng Ngwynedd
Awdur:	Ellen Rowlands – Rheolwr TRAC Bethan Eluned Jones Arweinydd Tîm Cymorth Ieuenctid -16-25
Aelod:	Cynghorydd Cemlyn Rees Williams, Aelod Cabinet Addysg

1. PAM BOD ANGEN CRAFFU?

- 1.1. Cyflwynwyd y “Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid” gan Lywodraeth Cymru yn 2013. Awdurdodau Lleol sydd â’r cyfrifoldeb o ddarparu arweinyddiaeth strategol ar gyfer gweithredu’r fframwaith yn lleol. (**Atodiad 1**)
- 1.2. Gofynnir i’r Pwyllgor Craffu ystyried a yw ein trefniadau a’n darpariaethau yn ddigonol i gefnogi pobl ifanc sydd mewn peryg o gael eu dadrithio gan addysg neu sydd wedi eu dadrithio gan addysg, hyfforddiant neu waith.

2. CEFNDIR A CHYD-DESTUN

- 2.1. Cyflwynwyd y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid (Y Fframwaith) yn 2013, fel fframwaith sy'n gosod strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer lleihau nifer y bobl ifanc rhwng 11 a 25 mlwydd oed nad ydynt mewn cyflogaeth, addysg neu hyfforddiant (NEET). Mae Llywodraeth Cymru yn gosod safonau craidd a disgwyliadau, ac Awdurdodau Lleol sydd â’r cyfrifoldeb o ddarparu arweinyddiaeth strategol ar gyfer gweithredu’r Fframwaith yn lleol. Mae Grŵp Rheoli wedi ei sefydlu yng Ngwynedd sy’n gosod gweledigaeth leol ar gyfer y Fframwaith.
- 2.2. Mae i’r Fframwaith chwe elfen allweddol:
  - Adnabod y bobl ifanc sydd fwyaf tebygol o ddisgyn allan o addysg
  - Darparu gwell broceriaeth a chyswllt mewn perthynas â chefnogaeth
  - Prosesau olrhain a phontio cryfach drwy'r system ar gyfer pobl ifanc
  - Sicrhau bod y ddarpariaeth yn bodloni anghenion pobl ifanc
  - Atgyfnerthu sgiliau cyflogadwyedd a chyfleoedd i gael cyflogaeth.
  - Gwell atebolrwydd er mwyn cyflawni deilliannau gwell i bobl ifanc.
- 2.3 Mae amrywiaeth o wasanaethau a phrosiectau ar gael yng Ngwynedd sy’n cyfrannu at gefnogi pobl ifanc sydd mewn peryg o ddisgyn allan o addysg, neu sydd ddim mewn addysg, hyfforddiant neu waith. Mae enghreifftiau o’r gwasanaethau hyn yn cynnwys y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid; Gwasanaeth Plant a Chefnogi Teuluoedd; Gwasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad a’r Gwasanaeth Ieuenctid.
- 2.4 Rhai prosiectau penodol sydd wedi derbyn arian gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop (ESF) i gefnogi’r ymdrechion i leihau nifer y bobl ifanc sydd ddim mewn addysg, hyfforddiant neu

waith yw TRAC (daw'r cyllid i ben fis Gorffennaf 2022), ADTRAC (daw'r cyllid i ben fis Mai 2021) a Chymunedau am Waith (daw'r cyllid i ben fis Mehefin 2022).

TRAC	ADTRAC
Arweinir gan Wasanaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad yr Adran Addysg	Arweinir gan Gwasanaeth Ieuenctid
Cyfanswm gwerth y cynllun yw £4.6M (£3.3M arian ESF).	Cyfanswm gwerth y cynllun yw £1.6M (£1.1M arian ESF).
Anelu i gefnogi 1,200 o blant a phobl ifanc cyn i'r cynllun ddod i ben.	Anelu i gefnogi 301 o bobl ifanc cyn i'r cynllun ddod i ben.

3 FFACTORAU ALL BERI I BOBL IFANC YMDDIEITHRIO RHAG ADDYSG, HYFFORDDIANT NEU WAITH (Atodiad 2)

3.1 Mae ystod eang o ymchwil yn cydnabod dangosyddion a nodweddion allweddol unigolion sydd mewn perygl o ymddieithrio . Gweler isod:

3.2 Mae pobl ifanc Ôl-16 yn profi amrediad eang o rwystrau rhag cael mynediad i addysg, hyfforddiant neu waith. Y rhwystrau mwyaf cyffredin yw diffyg hyder, problemau cludiant, diffyg profiad/cyflogadwyedd a dim cymwysterau. Yn ogystal, roedd 47 y cant o gyfranogwyr ADTRAC yn nodi pryderon iechyd meddwl fel rhwystr oedd yn eu hatal rhag ymgysylltu.

Gweler (**Atodiad 3**) "Personau" am enghreifftiau sy'n darlunio dangosyddion a nodweddion allweddol unigolion sydd â rhwystrau ac wedi derbyn cefnogaeth o dan y fframwaith.

3.3 Mae effeithiau Pandemig COVID-19 yn bellgyrhaeddol, ond gwelir effeithiau anghymesur ar:

- Bobl Ifanc sydd ddim mewn addysg, hyfforddiant neu waith
- Rhai a oedd eisoes mewn peryg o beidio bod mewn addysg, hyfforddiant neu waith
- Dysgwyr sy'n agored i niwed
- Rhai wedi'i hallgau o'r byd digidol
- Rhai â lefel isel o sgiliau

3.4 Gwelwyd cynnydd yn y teuluoedd sy'n profi caledi a thlodi yn dilyn colli/cwtogi oriau gwaith; cynnydd mewn disgyblion yn mynd ar gofrestr addysg ddewisol gartref; pryderon ynghylch dychwelyd yn ôl i drefn sydd yn gysylltiedig ag addysg, yn enwedig i ddysgwyr oedd a heriau presenoldeb a llesiant cyn y cyfnodau clo. Mae'r pandemig wedi peri i nifer uchel o'r unigolion hyn ymbellhau o'u haddysg. Mae cynnydd sylweddol yn nifer y disgyblion Blwyddyn 11 sydd mewn peryg o beidio â phontio yn llwyddiannus i addysg, hyfforddiant neu waith ar ôl gadael yr ysgol eleni.

3.5 Mae'r Pandemig wedi cael effaith ar lwybrau cyflogaeth pobl ifanc e.e. llai o gyfleoedd i ddechrau Hyfforddeiaeth, Prentisiaethau a lleoliadau gwaith; dysgwyr ar raglenni cyflogaeth yn methu symud ymlaen i gyflogaeth barhaus; nifer o'r sectorau sy'n cyflogi Pobl Ifanc wedi cau am gyfnodau hir e.e. Lletygarwch, Twristiaeth a Hamdden a Manwerthu. Mae mwy o bobl ifanc angen cefnogaeth ar gyfer diweithdra, digartrefedd ac iechyd a llesiant emosiynol. Mae cynnydd yn y cyfeiriadau iechyd meddwl i bobl ifanc gan Feddygon Teulu ac mae mwy o bobl ifanc yn dioddef unigedd all arwain at gynnydd mewn pobl ifanc sy'n agored i niwed.

4 BETH YDI'R GALW?

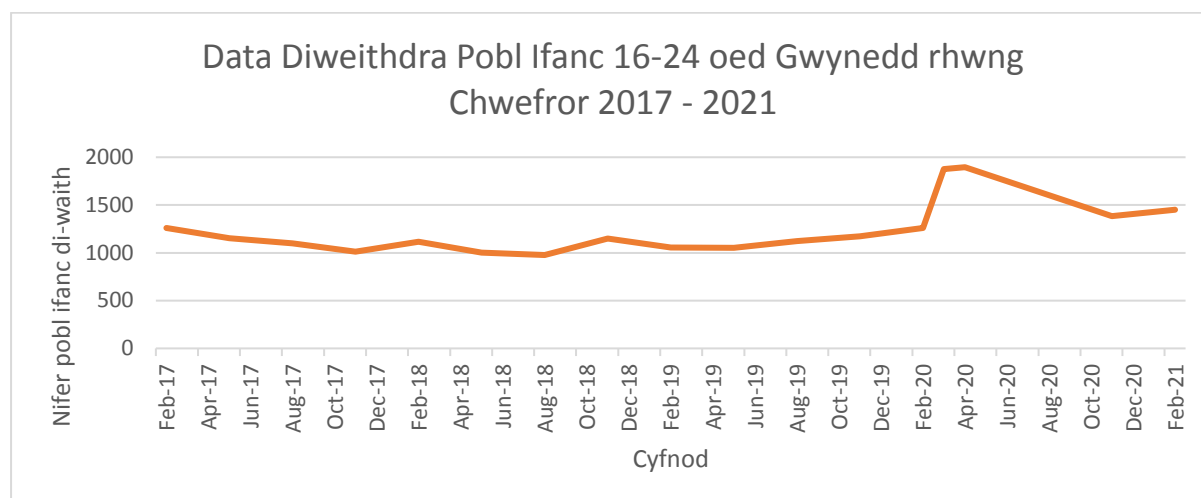
Mae ein trefniadau presennol drwy brosiect TRAC yn adnabod ar gyfartaledd 1,000 o ddisgyblion bl7-11 sydd angen cefnogaeth ychwanegol i'w hatal rhag datgysylltu gyda'i addysg. Ni all cynllun TRAC gefnogi pob un ohonynt, felly mae'r cynllun yn arwain ar waith mapio gydag asiantaethau eraill er mwyn adnabod yr ymyrraeth a'r gefnogaeth gywir.

Mae 78 o dysgwyr blwyddyn 6 wedi cael eu cyfeirio i brosiect TRAC ers mis Medi 2020, er mwyn cefnogi eu pontio i'r ysgol uwchradd. Mae nifer y cyfeiriadau ar gyfer dysgwyr cynradd wedi cynyddu ers y llynedd, ac nid oes amheuaeth o ran cymhlethdod y cyfeiriadau hyn, a'u bod mewn peryg mawr o beidio llwyddo yn yr Uwchradd oni bai am gefnogaeth ychwanegol.

4.1 Mae canran y disgyblion Blwyddyn 11 sy'n ymadael â'r ysgol heb bontio i addysg bellach, hyfforddiant neu waith wedi bod yn gostwng rhwng 2015 i 2017, ond rhwng 2018 ac 2019 gwelwyd cynnydd bychan yn y canran. Rydym yn rhagweld y bydd effeithiau'r Pandemig yn gyrru'r niferoedd yn uwch eleni.

4.2 Mae nifer y bobl ifanc 16-25 oed nad ydynt mewn addysg, hyfforddiant neu waith wedi bod yn eithaf sefydlog yng Ngwynedd dros y 3 mlynedd ddiwethaf. Cyn COVID-19, roedd rhwng 6 a 7% o'r boblogaeth 16-24 oed ddim mewn addysg, hyfforddiant neu waith. Gwelwyd cynnydd sylweddol mewn diweithdra ar ôl y cyfnod clo cyntaf ym mis Mawrth 2020 gyda % y boblogaeth 16-24 oed NEET yn cynyddu i 10% ym mis Awst 2020 (bron i 1,900 o bobl ifanc). Gostyngodd y

niferoedd erbyn mis Tachwedd, ond mae ffigyrau diweddar yn dangos fod y niferoedd ar gynydd eto. (Atodiad 4)

4.4 Mae'r Pandemig wedi cael yr effaith fwyaf ar lefelau diweithdra ymysg pobl iau na 35 oed **ond** mae'r effaith ar bobl ifanc 16-24 oed yn anghymesur oherwydd nad oes gan y grŵp hwn gymaint o sgiliau a phrofiadau i gystadlu am swyddi o gymharu â grwpiau eraill o'r boblogaeth. Gwyddwn hefyd fod y grŵp 16-24 oed yn fwy tebygol o fod ar gynllun saib swyddi, ond ni wyddwn eto beth fydd yr effaith ar ddiweithdra pan ddaw'r cynllun i ben ym mis Medi 2021.

5 BYLCHAU MEWN DARPARIAETH WEDI CYFNOD ARIANNU ESF

5.1 Mae TRAC ac ADTRAC wedi dod â chapasiti ychwanegol i Wynedd i gefnogi ymdrechion i leihau nifer y bobl ifanc sy'n NEET neu sydd mewn perygl o fod yn NEET. Yn benodol, mae TRAC yn arwain y broses o adnabod y bobl ifanc sydd fwyaf tebygol o ddadrithio a'i haddysg. Mae'r ddarpariaeth o 'weithwyr arweiniol' ledled y prosiectau wedi cynorthwyo i gyfrannu at froceriaeth a chydlynad gwell wrth gefnogi pobl ifanc; mae'r prosiectau wedi'u hen sefydlu ac yn arwain ar adnabod dysgwyr sy'n ymadael â'r ysgol ym Mlwyddyn 11 ac sydd mewn perygl o beidio symud ymlaen i addysg, hyfforddiant neu waith ar adael ysgol a'u pontio i gefnogaeth Ôl-16. Mae fframwaith hyfforddiant y prosiectau wedi galluogi i bobl ifanc gael mynediad at gyfleoedd hyfforddiant sydd wedi'u teilwra i wella datblygiad personol a sgiliau cyflogadwyedd.

5.2 Mae'r gefnogaeth iechyd meddwl a llesiant a'r gefnogaeth bwrpasol / wedi'i theilwra sy'n rhan o ddarpariaeth TRAC ac ADTRAC yn agweddau unigryw ac yn llenwi'r bwlch mewn cefnogaeth leol ar gyfer anghenion llesiant / iechyd meddwl lefel isel a chanolig sy'n rhwystro pobl ifanc rhag ymgysylltu yn llwyddiannus ag addysg, hyfforddiant neu waith.

6 CYNLLUNIO YMLAEN

- 6.1 Mae prosiect ADTRAC bellach wedi rhoi'r gorau i gefnogi Pobl Ifanc 16-24 oed ers diwedd mis Mawrth 2021. Mae Tîm Cymorth Ieuenctid 16-25 wedi ail-strwythuro i ymateb i'r newid yn anghenion Pobl Ifanc a'r ffynonellau ariannu. Bydd pedwar Gweithiwr Arweiniol Cymorth Ieuenctid ar gael i gefnogi pobl ifanc 16-25 oed sydd wedi ymbellhau fwyaf o'r farchnad lafur ac sy'n wynebu rhwystrau cymhleth i ymgysylltu yn ôl ag addysg, hyfforddiant neu waith. Bydd y ffocws ar feithrin perthnasau positif; datblygiad cymdeithasol, emosiynol a phersonol y person ifanc; llesiant emosiynol ac iechyd meddwl da, er mwyn eu paratoi i symud ymlaen at eu cam nesaf mewn cyflogaeth, hyfforddiant ac addysg neu gyfleoedd eraill. **(Atodiad 5)**
- 6.2 Gyda TRAC ar fin dod i ben, bydd ffocws ar lunio strategaeth ymadael a chyflwyno syniadau dilyniant i'r Adran Addysg eu mabwysiadau os yn dymuno. Bydd angen ystyried, pan ddaw i ben, ei fod wedi bod yn weithredol ers 6 mlynedd a rhaid gofyn a yw bellach yn brosiect neu'n wasanaeth? Hyn fydd yn arwain y rhaglen waith ar lefel strategol dros y misoedd nesaf i adnabod pa addasiadau fydd eu hangen os bydd yr Adran Addysg yn dymuno parhau gydag ymyraethau tebyg. Rhagwelir bydd adroddiad interim i'w rannu erbyn tymor yr hydref fan bellaf.

7 RISGIAU (Atodiad 6)

- 7.1 Rhagwelir y bydd y galw'n cynyddu am gefnogaeth ac ymyraethau i bobl ifanc sydd mewn peryg o gael eu hymddieithrio rhag addysg, hyfforddiant neu waith, neu sydd eisoes wedi'u hymddieithrio. O fewn y 15 mis nesaf, bydd rhaglenni TRAC, ADTRAC a Chymunedau am Waith wedi dod i ben. Mae tynnu'r cynlluniau yn ôl yn codi pryderon ynghylch y bylchau fydd yn dod i'r amlwg mewn perthynas â'r ddarpariaeth sydd ar gael i gefnogi pobl ifanc yng Ngwynedd.
- 7.2 Mae'r hyn sy'n rhwystro pobl ifanc rhag ymgysylltu ag addysg, hyfforddiant neu waith yn gymhleth, a mae pryderon ynghylch a yw'r datrysiadau cyflogadwyedd yn addas i fynd i'r afael â rhwystrau megis trafndiaeth a heriau emosiynol a chymdeithasol.
- 7.3 Mae pryder ymysg Partneriaid y byddai colli'r cyllid ar gyfer TRAC ac ADTRAC yn arwain at gollu cefnogaeth iechyd meddwl a llesiant i bobl ifanc lle mae eu cynnydd i addysg, hyfforddiant neu waith yn cael ei gyfyngu gan iechyd meddwl a llesiant gwael.